

Bu il Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin 100 yaşı tamam oldu və Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə bu möhtəşəm tarixi gün yubiley şəklində qeyd edildi.

XX əsrin əvvəllərində bizə müstəqilliyin dadını ilk dəfə daddıran demokratik respublikamızın özü cəmi 23 ay ömür sürdü.

Ulu öndər Heydər Əliyevin qüdrət və qətiyyəti sayəsində əsrin sonlarında qazanılan dövlət müstəqilliyimiz isə artıq 27 ildir yaşayır və inanırıq ki, əbədi var olacaqdır.

Həm Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətini quranlar, həm də bugünkü müstəqil dövlətimizi qoruyanlar və yaşadanlar, ona ləyaqətlə xidmət edənlər böyük vətənpərvərlər, zəngin mədəniyyətli insanlar, Azərbaycan xalqının milli-mənəvi dəyərlərinə sahib və sadıq vətəndaşlardır. Belələri üçün vətən məhəbbət, xalqa sədaqət və millətə xidmət həmişə və hər zaman hər şeydən ucada dayanıb!

Həm də bu xidmətdən şərəf duyublar, təmənnasız olublar!

Dövlətin və xalqın maraqlarını daim yüksəkdə tutmağı da bacarıblar!

Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin liderlərinin şəxsiyyətləri və geniş dünyagörüşləri, zəngin bilikləri və vətənə xidmət naminə hər bir çətinliyə və əziyyətə qatlaşmaq qabiliyyətləri adamda sonsuz qibtə və heyrət doğurur!

Həm də müsbət mənada təəccübləndirir:

- *Vətənə məhəbbət hissi Avropada təhsil alaraq geriye dönmüş bu insanların canına və qanına haçan hopmuşdur?!*

- *Hələ cavan yaşlarından müasir dünyagörüşünə, qabaqcıl fikir və düşüncələrə harada və necə yiyələnmişlər?!*

- *Kitabxanaların və internetin olmadığı bir dövrdə bu qədər bilğini hansı mən-bədən öyrənərək mənimsəmişlər?!*

- *Ən nəhayət, rahat yolla çoxlu pul qazanmaq imkanları olduğu halda niyə xalqa xidmətin çətin, əziyyətlı, riskli və təhlükəli üsulunu seçmişlər?!*

Hələ bu sualların cavabını özüm üçün qaneedici şəkildə aydınlaşdıra bilməmişəm...

Hamısı işıqlı zəka sahibi idi!
Hamısı bir neçə dil bildirdi!
Hamısı jurnalistlik məharətinə yiyələnmişdi!

Hamısı ictimai-siyasi xadim kimi yetiştmişdi!
Hamısı müxtəlif qəzetlərdə çalışır və ya daim mətbuatla sıx əməkdaşlıq edirdi!

Belə, həmin dövrdə qəzetlər, redaksiyalar bir məktəb idi:
Vətənpərvərlik məktəbi!
Mədəniyyət məktəbi!
Öyrənmək və öyrətmək məktəbi!
Millətə təmənnasız xidmət məktəbi!

Baş qəzetçimiz Həsən bəy Zərdabidən tutmuş maarifçi-demokratlara, müəllim, yazıçı, şair və aktyorlara, Xalq Cümhuriyyətinin liderlərinə və onların silahdaşlarına qədər hamı xalqı savadlandırmağa, maarifləndirməyə, dünyagörüşünü genişləndirməyə, mədəni səviyyəsini yüksəltməyə - bir sözlə, yeni dövrün insanlarınla çevirməyə çalışırdılar!

Bir daha vurğulayırıq: başlıca tribunaları qəzet və jurnallar, sonralar isə məktəblər idi!

Bəli, bu gün hörmətdən düşən, hamının son nəfəsinin nə vaxt çıxacağını gözlədiyi qəzetlər!..

Ola bilər ki, kimlərsə millətin inkişafında qəzetlərin xidmətinə lazımcına dərk edə bilməsin və ya unutsun!

Adətən hər şey "qocalanda" dəyərdən düşür - bu da həyatın yazılmamış qanunlarındanıdır!

Amma gəlin görək dəfninə hazır olduğumuz qəzetlə birlikdə daha nələri basdırmaqdayıq...

ƏQİDƏ, İDEYA, MƏNƏVİYYAT, TƏRBIYƏ...

Jurnalistika cəmiyyətin həyatına çox-çox sonralar daxil olub!

Jurnalistlik peşə kimi xeyli gec yaranıb! İlk dəfə qəzeti yaradanlar və redaksiyada çalışanlar nə jurnalist olublar, nə də jurnalistika ilə bağlı təhsil alıblar!

Amma məhz belələrinin fəaliyyətləri əsasında jurnalistikanın qayda, tələb və prinsipləri formalaşıb.

Qəzet sırf pul qazanmaq vasitəsi, redaksiya yalnız biznes obyektı deyil! (Hərçənd ki, bunun belə olduğunu sübut etməyə çalışanlar çoxdur).

Burada paradan önce əqidə, məslək, ideya, mədəniyyət, tərbiyə və mədəniyyət amilləri də var!

Əslində, qəzetin sahibi ilə onu buraxan redaktoru başqa adamlar olur!

Biri pul qoyub pul qazanır, digəri isə pula satılan "mədəni məhsul" istehsal edir!

- *Sovet adamı fiziki cəhətdən sağlam, mənən zəngin, vətənpərvər, savadlı və dünyagörüşlü, partiya sədaqətli, insənpərvər və s. olmalıdır...*

Siyahını uzatmırıq.

Bütün bunlar fasiləsiz surətdə insanların beyninə yeridilirdi!

Hərçənd ki, həyatda gördüklərimizin bir qismi başqa mətləblərdən xəbər verirdi.

Amma belə tərbiyənin ciddi təsiri və nəticələri də olurdu.

Bütün hallarda mədəniyyət, dövlətə və xalqa sədaqət məsələləri, insənpərvərlik daim diqqət mərkəzində saxlanılırdı!

Məsələn, hamını inandırırıdılar ki, SSRİ-də mətbuat və söz azadlığı, vicdan və düşüncə azadlığı var.

Amma mətbuata "qlavlit" və partiya təşkilatları vasitəsilə ikiqat senzura qoyulmuşdu.

İnsanlara seçim imkanı vermədən Al-lahsızlıq təbliğ edilirdi!

Sovet İttifaqı Kommunist Partiyasından başqa partiya yox idi və ola da bilməzdi!

Nədənsə "söz və vicdan azadlığının mövcud olduğu" ölkədə heç kəs qəzet,

şılayır, hər gün yedirib-ıçırır, qayıdanda pay-puşla yola salır, hətta cibinə xərclik də qoyurdular.

Dördüncüsü, jurnalist üçün "bağlı qapı" olmurdu. ("Qəzet bolluğu" dövründə "xanım jurnalistlər" bu məqamdan istifadə etməyə başladılar). Müxbir rəhbər işçilərdən nəşə şəxsi xahiş edəndə eşidilər və əməl olunardı.

Beşincisi, redaksiyalarda işləyənlər dövlət hesabına daha tez mənzillə təmin olunurdular və s.

"Yeni dövr" jurnalist olmaq arzusu ilə yaşayanların və qəzetdə işləməkdən ötrü sinov gedənlərin işini görü-məmiş dərəcədə asanlaşdırdı.

Artıq aylarla redaksiyalara ayaq döyə-rək bir yazını güclə çıxaranlar çox asanlıqla özləri "baş redaktor"a çevrilə, üstəlik, "pullu yazılar" bazarı açə bilirdilər.

Peşəsinə və ixtisasına uyğun iş tapa bilməyənlər, maskalanaraq müxtəlif növ dələduzluqla məşğul olanlar da jurnalis-tikaya gələrək qəzetlərdə (sonralar isə internet saytlarında) özlərinə isti yuva qurdular.

Bu tip insanların doxsan doqquz faizinin jurnalist ixtisası və sahə ilə bağlı

QƏZET SIRADAN ÇIXIR...

Onun yerini nə tutur və hansı fəsadlar yaranır

jurnal, telekanal, informasiya agentliyi açaraq jurnalistika ilə sərbəst və müstəqil şəkildə məşğul ola bilməzdi!

Amma dövlətin və partiyanın sayəsində mətbuat və jurnalist cəmiyyətdə hörmət və nüfuz sahibinə çevrilmişdi.

Azərbaycan ikinci dəfə dövlət müstəqilliyi qazandıqdan, ulu öndər Heydər Əliyevin rəhbərliyi ilə yeni Konstitusiyanın qəbulundan və mətbuata senzura nəzarətinin ləğvindən sonra hər şey əsaslı şəkildə dəyişdi!

Həm də çox qısa vaxtda!

- *Həqiqi mətbuat və söz azadlığı bər-qərər oldu;*

- *Ürəyi istəyən özünə partiya yaratdı;*

- *Vətəndaş cəmiyyəti formalaşdı;*

- *Könlündən keçən qəzet açaraq "jurnalistliyə" başladı;*

- *Elə bir qəzet bolluğu yarandı ki, gəl görəsən!*

Amma hansı qəzetlərin bolluğu?

Sualı başqa cür də qoymaq olar: əsasən nədən yazan və nələri unudan qəzetlərin bolluğu?!

Mətbuata senzura nəzarəti ləğv edildəndən, KİV haqqında qanun kifa-yət qədər loyallaşdırıldı və beləliklə, qəzet açmaq, mətbu söz "istehsal etmək" son dərəcə asanlaşdırıla-raq hamıya əlçatan edildikdən sonra bu sahəyə güclü axın başladı.

Bunun bir neçə səbəbi vardı:

Əvvəla, sovet dövründə jurnalist peşəsi çox hörmətli idi və bu sahədə çalışanlar cəmiyyətdə daha tez tanınaraq məşhurlaşırıdılar.

İkincisi, jurnalistlər əməkhaqqı ilə bə-rabər qonorar da alırdılar və digərlərindən yaxşı dolanırdılar. Bu məqam da insanla-rın psixologiyasında özünə yer etmişdi.

Üçüncüsü, "gəlirli iş" sayılırdı. Azər-baycan xalqı qonaqpərvər olduğundan ezamiyyətə gələn müxbiri hörmətlə qar-

şılayırdı. Hər gün yedirib-ıçırır, qayıdanda pay-puşla yola salır, hətta cibinə xərclik də qoyurdular.

Dördüncüsü, jurnalist üçün "bağlı qapı" olmurdu. ("Qəzet bolluğu" dövründə "xanım jurnalistlər" bu məqamdan istifadə etməyə başladılar). Müxbir rəhbər işçilərdən nəşə şəxsi xahiş edəndə eşidilər və əməl olunardı.

Beşincisi, redaksiyalarda işləyənlər dövlət hesabına daha tez mənzillə təmin olunurdular və s.

"Yeni dövr" jurnalist olmaq arzusu ilə yaşayanların və qəzetdə işləməkdən ötrü sinov gedənlərin işini görü-məmiş dərəcədə asanlaşdırdı.

Artıq aylarla redaksiyalara ayaq döyə-rək bir yazını güclə çıxaranlar çox asanlıqla özləri "baş redaktor"a çevrilə, üstəlik, "pullu yazılar" bazarı açə bilirdilər.

Peşəsinə və ixtisasına uyğun iş tapa bilməyənlər, maskalanaraq müxtəlif növ dələduzluqla məşğul olanlar da jurnalis-tikaya gələrək qəzetlərdə (sonralar isə internet saytlarında) özlərinə isti yuva qurdular.

Bu tip insanların doxsan doqquz faizinin jurnalist ixtisası və sahə ilə bağlı

rən, milli-mənəvi dəyərlərin mənimsənilməsində ən yaxın köməkçi sayılan kitablardan da!

NƏTİCƏ ÖZÜNÜ GÖSTƏRMƏKDƏDİR

Kino çıxanda dedilər ki, teatr öləcək, ölmədi!

Televiziya çıxanda dedilər ki, kino öləcək, ölmədi!

İndi dünyanın hər yerində böyük tə-maşaçı auditoriyası olan teatrlar da var, hər il milyonlarla dollar "kassa verən" ki-nolar da çəkilir!

Olən teatrlar da, filmlər də, hətta tele-viziya kanalları da oldu. Bunlar isə səviy-yesizlikdən və vəsaitsizlikdən baş verdi!

Açığını söyləyək: əgər Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyev KİV-in inkişafına Dövlət Dəstəyi Konsepsiya-sını hazırlatdıraraq müstəqil qəzetlərə qrantlı layihələr formasında maliyyə yardımını göstərməsəydi, indi qəzetlə-rin 80-90 faizi çoxdan bağlanmışdı.

Qəzet satışının pis günə qoyulması, dövlətin maliyyəsi ilə yenidən hazırlana-ra q paytaxtın ən gur yerlərində qoyulan

- *Azərbaycan mətbuatının ənənələri ya-da düşmüş;*

- *Azərbaycan ədəbi dilini "çayxana" və "qeybət" dili əvəz edib;*

- *Vətənpərvərlik təbliğatı aparılmır;*

- *Bütün informasiyaların, hadisələrin və verilişlərin mərkəzində "mənfə qəhrə-man" durur: bu televiziya da belədir, saytlarda da, yeni seriallarda da!*

Kriminal xəbərlərə nə qədər aludəçilik olar?

İnsanları mədəniyyətsizliyə, millətin adına yaraşmayan hərəkətlərə, biabırçı-lığa alışdıran, belə halları geniş təbliğ edərək adlaşdırən informasiyalara ha-çanacan gen-bol yer veriləcək?

Mədəniyyətdən yazanda və danışan-da mənfə halların qınanması, tənqidi nə vaxtadək "unudulacaq"?!

Daha ictimai rəy də kəsərdən düşüb!
Axı bu xalq belə deyildi: böyük bildirdi, ağsaqqal-qarasaqqal tanıyırdı, ana-bacı-dan həya edirdi, söz deyəndə öz mənliliyini də nəzərə alırdı...

Bütün bunların acı nəticəsini vaxtaşırı görüb-əşidirik:

- *oğul anasını və ya atasını öldürür;*

- *qardaş qardaşının qamına bıçaq soxur;*

- *həddi-büluğa çatmayan qız evli kişiyə qoşulub qaçır;*

- *ana uşağını ataraq feysbukda tapışdığı birisinin yanına gedir;*

- *doğmalar bir-birinin evinə oğru gətirə-rək əmlakını ələ keçirməyə çalışır və s.*

Bu gün qəzetdə kimisə söymək, təh-qir etmək, aşağılamaq mümkün deyil! Dərhal qanunun gücü işə düşür, günah-karlar məhkəmə qaydasında cəzalandı-rılır!

Üstəlik, bütün mətbuat cameəsi və ictimai rəy düşür həmin qəzetin üstünə, təkləyir, yaramaz əməli tərgitdirir.

Baxın, əgər jurnalistlərlə bərabər ziyalı-ların, tanınmış insanların, bütövlükdə xal-qın təkisi olmasaydı "qəzet reketçiliyi"nin qarşısını almaq mümkün olardı?!

Bəs sosial şəbəkələrdəki özbaşnalıq-lara, təhqir və söyüşlərə qarşı ağıllı, abırılı və ziyalı insanların niyə belə birliyi yox-dur?!

Kimi və ya nəyi gözləyirlər?!
Söyüş, təhqir eşitmək insana xoş gələ bilərmə?!

Axı yüzlərin oxuduğu, yaxud eşitdiyi söz mətbu söz (ictimai şəkildə səsləndirilən və ya eşidilən) sayılır.

Elə isə belə hallara qarşı niyə qanuni yolla mübarizə təşkil edilməsin?

Nəyə əsasən və nə vaxtadək söyüş və təhqiri mətbuat və söz azadlığının tə-zahür forması kimi qəbul edəcəyik?!

(Yaxud bizə qəbul etdiriləcəkdir?)

Bəs insanın şərəf və ləyaqəti?

Axı bunlar heç də söz azadlığından aşağıda dayanmır!

Bəlkə də əksidir!

Ola bilsin ki, söyüş söyən öz şərəf və ləyaqətini dəyərinə qiymətləndirməsin! Bu onun öz işidir!

Bəs biz, onu eşidənlər və ya oxu-yanlar?

Belə yanaşmanı bəyənib dayan-malıyıqmı?!

Qınaq və hüquq birlikdə işləmədi-dir!

Milli mətbuatın, qəzetçiliyin ənə-nəsi yaşadılmalı, ictimai sözün möv-cud olduğu bütün sferalarda bərqərar olunmalıdır!

Hətta qəzetin özü ölüb, sıradan çıxsə da belə!

Bütün bunları biz etməliyik!

Biz hamımız!

Həm də birlikdə!..